

Vi må utvikle gode produksjonsmiljøer for musikk i Norge

De fleste profesjonelle musikere i dag har i dag sitt virke utenfor institusjonene. Det er en framvekst av åpne arenaer, og kunstneren ser seg selv mer som en entreprenør. Det frie feltet tar et stort ansvar for å løfte frem et musikkliv som speiler samfunnet. Et åpent og liberalt demokrati må sørge for at de relevante stemmene fra vår egen tid får muligheter for å skape og bli hørt. Jeg kan ikke se at vi har en organisering av musikkfeltet som klarer å ta imot denne utviklingen. Vi må ha en modernisert og rettferdig ressursfordeling for å møte fremtidens utfordringer.

Gjennom offentlige bevilgninger går det betydelige midler til orkestre og opera. Institusjonene presenterer en viktig del av verkene i vår kulturarv, men fungerer stort sett som museer. De produserer lite nytt, og opererer som en del av den internasjonale klassiske musikkens shopping-kultur. Her flyttes dirigenter og solister rundt i verden, kjente etablerte navn med høye prislapper som reiser fra by til by hver uke med et tradisjonelt program som sjelden revitaliseres. Mange av de norske festivalene er også en del av dette systemet, og gjelder alle fra pop, jazz, klassiske til samtidsmusikkfestivalene. De kjøper etablerte produksjoner, og bruker lite ressurser på å lage egne nye. Det er i denne sammenhengen jeg mener at institusjonene også må være mottakere for ideer fra det frie musikkfeltet, og de må i større grad produsere gode konsertideer selv. De må selvsagt spille musikk fra alle tider, men de må tørre å utfordre konseptet konsert.

Vi har nå et musikkliv hvor mange av våre viktigste musikere ikke har som mål å bli fast ansatt i et orkester. Det er ikke de store forskjellene på disse musikernes kvaliteter eller arbeidsforhold, hvorvidt de er improviserende musikere, folkemusikere, klassiske musikere, pop- og rockemusikere eller komponister. Noen kulturpolitikere prøver å lage en klassisk – rytmisk akse blant norske musikere, men denne inndelingen gir i dag liten mening. Institusjonene må lettere kunne knytte til seg folk i prosjektstillinger og det må etableres dynamiske prosjektmiljøer som kan gi musikere forutsigbarhet i perioder. Vi trenger fleksible produksjonsmiljøer med kreative administratorer, gode produsenter og ivrige musikere.

De etablerte musikk institusjonene med store offentlige overføringer bør ha et klart krav fra bevilgende myndigheter om å produsere egne nyskapende konserter og forestillinger. Med sine millionoverføringer bør de i aller høyeste grad ha muligheter til å reservere fleksible midler til selv å produsere prosjekter fra bunnen av. Det burde ikke være nødvendig for dem å løpe til Norsk kulturråd med en gang de vil ha penger til en komponist eller et samarbeid med en kunstner. Norsk kulturråds resurser bør først og fremst gå til det frie miljøet. Det bør etableres et oppdrag med dertil rapportering fra de store institusjonene til Kulturdepartementet som svarer på hva de faktisk produserer selv, og at dette er en selvsagt del av deres måloppnåelse i forhold til aktiviteten og forutsetning for bevilgningene.

Skal det bli flere gode konserter rundt i landet til beste for publikum og musikere så må noen faktisk arrangere dem. Dette må ikke bli en kamp mellom administrasjon og musikere. Det finnes masse god kompetanse knyttet til å lage turner, konserter og festivaler i Norge, vi må passe på at dette ikke smuldrer vekk i all omorganiseringen. Kulturprodusentene må få rom å utvikle seg i, og musikere og komponister trenger gode produsenter.

Konklusjonen er at Norsk Kulturfond må bli tildelt betydelige midler, hvis kulturbudsjettet ikke økes, så må denne NOU anbefale å overføre midler fra institusjoner til Norsk Kulturfond.

Makten bak tallene er ganske klar:

1 832 millioner, nesten 2 milliarder til de faste klassiske musikk institusjonene. 400 millioner til det frie feltet. Av disse 400 millionene går ca 150 millioner til festivaler, der noen få gjør mye for det frie feltet, men mange ikke gjør det.

Det vil si at det frie feltet som omfatter ca 7000 profesjonelle musikere får et beløp som tilsvarer driften av et orkester. De fleste orkestrene gjør veldig lite for å bestille ny musikk, og er sjelden i dialog med resten av norsk musikkliv og det frie feltet.

Norsk musikkliv mangler en dynamisk infrastruktur som kan håndtere det økende behovet for prosjektbasert arbeid. Institusjonene har stort potensial til å bli sentrale nyskapere, men mangler insentiver og krav til å prioritere dette. Samtidig risikerer vi å miste viktige kompetansemiljøer innen konsertproduksjon og turnévirkosomhet hvis ikke ressurser allokeres bedre.

Utfordringer i dagens musikkliv:

- 1. Endrede arbeidsformer:** Det er en tydelig trend at musikere i økende grad jobber prosjektbasert. Faste ensembler blir mindre vanlig, og musikere opererer som selvstendige kunstnere og entreprenører. Dagens institusjonelle struktur er ikke tilpasset denne utviklingen.
- 2. Skjevfordeling av ressurser:** Institusjonene mottar betydelige midler (ca. 1,832 milliarder kroner årlig), mens det frie feltet, som omfatter ca. 7 000 profesjonelle musikere, kun får 400 millioner. Dette gir svært begrensede ressurser til nyskaping og fleksibilitet.
- 3. Begrenset nyskaping:** Mange institusjoner fungerer primært som «museer» for den klassiske musikkarven og bidrar i liten grad til produksjon av ny musikk. Det eksisterer også en internasjonal «shoppingkultur», der kjente dirigenter og solister reiser mellom institusjoner uten større lokal forankring eller kunstnerisk utvikling.

4. Krympende musikkliv etter pandemien: Inflasjon, høyere reisekostnader og lavere kulturbevilgninger skaper økonomisk press på musikklivet. Andelen av statsbudsjettet viet til kultur har sunket, til tross for løfter om økning.

Tiltak og anbefalinger

For å styrke norsk musikkliv og sikre en bærekraftig fremtid, foreslås følgende:

1. Styrking av det frie feltet:

- Øke bevilgningene til Norsk Kulturfond, slik at flere prosjekter og produksjoner kan støttes.
- Overføre midler fra institusjoner til det frie feltet dersom kulturbudsjettet ikke økes.

2. Forpliktelser for institusjonene:

- Innføre krav om egenproduksjon av nyskapende konserter og forestillinger, inkludert rapportering til Kulturdepartementet.
- Styrke samarbeidet mellom institusjoner og det frie feltet, for eksempel gjennom prosjektstillinger og delte produksjoner.

3. Etablering av fleksible produksjonsmiljøer:

- Bygge opp dynamiske prosjektmiljøer med kreative administratorer, produsenter og musikere.
- Sikre finansiering som gir forutsigbarhet for prosjektbaserte musikere i perioder.

4. Styrking av arrangørnettverk:

- Opprette nasjonale nettverk som kan ta imot og spre kvalitetsproduksjoner over hele landet, hele året.
- Tilby kompetanseheving for produsenter og arrangører.

5. Musikkpolitikk for hele befolkningen:

- Utarbeide tiltak som sikrer at musikkproduksjoner speiler den kulturelle og demografiske mangfoldet i Norge.
- Sikre ordninger som stimulerer til både kvalitet og bredde i musikktilbudet.

Norsk musikkliv har en rik tradisjon og et stort potensial, men krever en modernisert og rettferdig ressursfordeling for å møte fremtidens utfordringer. Institusjonene må ta større ansvar for nyskaping, og det frie feltet må få midler til å blomstre. Gjennom en helhetlig musikkpolitikk kan vi sikre at kunst og kultur forblir en vital del av det norske samfunn, tilgjengelig for alle.

Vi oppfordrer NOU-utvalget til å sette et tydelig fokus på tiltakene over og prioritere en politikk som tilrettelegger for både bærekraftige institusjoner og et sterkt fritt musikkliv.

Bjarne Kvinnsland
Oslo Music Factory
<https://oslomusicfactory.no>

bjarne@kvinnsland.no
91178963